

הטמנת אוכל
באוכל

פז. איסור הטמנה הוא רק אם יטמין בעזרת כלים (כרים, שמיכות וכיו"ב) דברי מאכל הנתונים בכלי (ראשון), או אם יטמין בעזרת כלים אלה דברי מאכל שאינם נתונים בכלי כגון ביצה חמה בקליפתה (נד), או פשטידה חמה והוא מניחם תחת בגדים וכיו"ב שמעל המכסה של קדירה (נדא), או אם יטמין אוכל שבכלי בתוך אוכל חם (השווה לעיל סעיף נו ו-עה); אבל אין איסור הטמנה בהטמנת אוכל בתוך אוכל אחר, אפילו אם כוונתו לחמם את המוטמן. ולכן מותר לתת נתח בשר קר מבושל כל צורכו בתוך מרק חם (נדב), והוא שהלה אינו נתון על גבי האש (נדג).

הטמנה כנ"ל
ע"ג האש

פז. מותר להכניס מבעוד יום שקית עם אורז וכדו' לתוך המרק שעל גבי האש, ואין זו דרך הטמנה אלא דרך בישול. ואף מותר לכרוך פשטידה (קוגל) בנייר אלומיניום המכסה את האוכל מכל הצדדים ולהכניס כולו לתוך החמין או למרק ויכניסו כולו לתוך החמין או למרק שעומדים על-גבי האש, ואין בזה משום איסור הטמנה, ויכול לעשות כן אפילו אם הכיסוי שלם ללא נקבים, והרי נחשב לשני מיני אוכלין שמתחממים בשבת על האש (נדד).

(נד) מהא דסי' שיח סע' ג ובביה"ל ד"ה להטמינה. (נדא) עיין סי' רנג במ"ב ס"ק פח. (נדב) מהא דסי' שיח סע' ד ובמ"ב ס"ק לג; ויל"ע אי אית ביה משום איסור הטמנה, אם מכניס ביצה המבושלת כ"צ בקליפתה בתוך מים חמין, דלא דמי להא דתנן כל שבא בחמין מע"ש, שורין אותו בחמין בשבת, דהתם אין זה דרך הטמנה אלא נתינת אוכל בקדירה, כמו תערובת של בשר ורוטב וכיו"ב (עיין סי' שכו במ"א ס"ק ד ובבית מאיר שם), משא"כ הכא שהביצה מכוסה בקליפתה, אפשר דדומה למשקין שבתוך כלי דשייך בהו איסור הטמנה, וכדלעיל סע' נו, ועיין שו"ע הרב סי' רנט במהדו"ב ד"ה אבל אין לומר, ומאור השבת, פניני המאור ח"א, דף תקמד - תקמה. (נדג) וכדלעיל סע' יב. (נדד) עיין סי' רנח במ"ב סוס"ק ב ובשעה"צ ס"ק ו, דשייך איסור הטמנה אף בכלי עם אוכל שמכניסו לתוך מים, וכדעת הט"ז, וכן ע"ש בערוה"ש סע' ג (וראה לעיל הערה קסא, ולעיל סע' עה והערה רלא). ומ"מ שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דאם כל כוונתו כשמכניס מבעו"י את הפשטידה בנייר האלומיניום לתוך המרק הוא כדי שלא תתפורר מחמת הבישול, דאין זו דרך הטמנה, וכן מותר לעטוף לגמרי את הפשטידה בנייר אלומיניום, ולהניחה אפילו בשבת על גבי המכסה של קדירה שעל האש, אם אמנם הפשטידה מבושלת כל צורכה, וכל כוונתו שלא יתפורר, וראיתו מהא דסי' רנז סע' ב, דמותר להטמין אפי' בשבת בדבר שאינו מוסיף הבל, אם כל כוונתו רק לשמור מן העכברים, וא"כ הה"נ כאשר כוונתו שלא יתפורר מה שבתוך נייר האלומיניום. וע"ע שו"ת אג"מ או"ח ח"ד סי' עה, הטמנה ס"ק ג, ולדעתו לכרוך בנייר אלומיניום הוה דרך הטמנה ואסור, ע"ש, ואין הוא מחלק בין עטיפה בנייר האלומיניום רק כדי לחמם את הפשטידה לבין עטיפה שבאה לשמור על שלמותה שלא תתפורר, ואילו באו"ח ח"א סי' צה ד"ה אבל ליתן, משמע שהוא מחלק בכך, ע"ש. ועיין שו"ת מחזה אברהם סי' לב ס"ק ד ו-ה, דכל שמכסה בנייר אלומיניום, אף שמכסה בכמה שכבות של נייר ולשם שמירה על החום, שרינן, דשם כיסוי אחד הוא, ורק אם כיסה בכיסוי אחד ואח"כ מוסיף לזה עוד כיסוי של נייר אחר, דזה הוה דרך הטמנה ואסור, ע"ש. ועיין גם שו"ת מנחת יצחק ח"ח סי' יז, שהוא מחמיר בקוגל שבתוך החמין, דלא הוה דרך בישולו, דע"פ רוב מבשלים הקוגל קודם, ורק אח"כ נותנים אותו בתוך נייר אלומיניום, ונראים לו דברי המיקל באופן דהוה דרך בישולו, ע"ש. ועיין גם במאור השבת, פניני המאור ח"א דף תקמד בשם הגרי"י פישר זצ"ל, דכל שאין דרך בישול לבשל מאכל בתוך שקית ניילון, הוה דרך הטמנה, ורק אם עושה בשקית נקבים גדולים, רק אז הוה כתבשיל אחד, ועי' גם בספר מנח"ש ח"ב (מהד' אוצרות שלמה) סי' לד ס"ק כ. והוסיף הגרש"ז זצ"ל (בתיקונים ומילואים לפרק מב סוף הערה רמב - ועפ"ז תוקן כאן בסעיף) ואמר שלדעתו מותר לעטוף בנייר

פח. באשר לשימוש בסיר לבישול איטי (קראק-פאט) (רנח), והוא קדירה של חרס שמוכנסת לתוך סיר חשמלי ובה שמים מבעוד יום תבשיל כדי שיתבשל לאט לאט בשבת עד זמן הסעודה, מכיוון שיש בו ספיקות באשר לאיסור שהיה, הטמנה וחזרה, יש להתייעץ עם מורה הוראה, אם נכון להשתמש בה.

דיני קירור וצינון

פט. כלי שני ובו תבשיל חם, אפילו כאשר נמצא בו דבר גוש (רנו), מותר ליתן אותו בתוך כלי אחר ובו מים קרים, כדי לצנן את התבשיל, אף על פי שהמים הקרים יתחממו על ידי כך במקצת (רנו); אבל בכלי ראשון אסור לעשות כן (רנח), וכן אסור להכניס דבר שבא בגוש לתוך מים קרים, ואפילו אם לא יתחממו המים הקרים על ידי כך (רנט), וראה לעיל סעיף סד.

צ. מותר ליתן קוביות קרח בתוך מים כדי לקרר את המים גם אם יופשר הקרח על ידי זאת (רט), אבל להניח את קוביות הקרח בכוס ריקה כדי לשתות את מימיו לכשיפשירו - אסור, שכן יש בזה איסור משום נולד, וראה בהערה שבסוף פרק כב (רטא). איסור זה נוהג גם בשבת וגם ביו"ט (רטב), וראה להלן פרק י סעיף ג.

אלומיניום בכל אופן ללא נקבים, ואפי' לדעת המ"ב הנזכר לעיל שרי בכל ענין כיון שהמרק והפשטידא שניהם צריכים לאש שתחתיהם ה"ז חשיב כשני מיני אוכלין שמתחממים כל השבת, עכ"ל. (רנח) בשאלה זו דנתי לפני מו"ר הגרש"ז אויערבך זצ"ל, אשר לפי מה שהסבירו לו על אופן פעולת המכשיר הזה, נטה לאסור. והוא זצ"ל בקשני לברר עוד את ההלכה, ונכון כי כתבתי לו אריכות דברים, והבאתי לו בכתובים בהיותו בביה"ח על ערש דוי, ובעוה"ר נלקח מאתנו מו"ר זצ"ל, ואין לנו השולחני לפרוט הפרוטה, תנצב"ה וזי"ע, ועי' מנחת שלמה תנינא ח"ב סי' יב ט. ועיין ספר אוצרות השבת דעת גדולי הפוסקים מדף תקיד - דף תקכב. ואמר לי הגרי"ש אלישיב שליט"א שאם יגביה הקדירה הפנימית כדי שתהיה בולטת החוצה מלמעלה, דאין מקום לחשוש ומותר לכו"ע. (רנו) עיין סי' שיח במ"ב ס"ק עח, דאינו מבשל אלא כ"ק, והרי הכלי יש בו יותר מכ"ק. (ור) עיין סי' שיח סע' יג. (ורח) ועי' בביה"ל ד"ה אבל, דאם הצוננים שבכלי העליון מרובים כ"כ שא"א שיתבשלו, שרי. ועי' לעיל הערה קצו, ויש לישב. (רט) מהא דשם במ"ב סוס"ק עח, דדבר רותח מבשל כ"ק, ועיין לעיל הערה קצה, ועי' ח"א כלל כ בנ"א סי' ד, ומנחת חינוך, מוסף השבת סוף מלאכת האופה. ושמעתי מפי חכ"א, דבכלי ראשון יש מקום להקל ע"פ דברי החו"ד ביו"ד סי' צא ס"ק ה בהסבירו דברי המ"א בסי' שיח סוס"ק לה, האוסר ליתן חתיכת בשר חם לתוך רוטב צונן, והחו"ד אומר דהטעם הוא משום שהרוטב הבלוע בבשר מתבשל, ולכן דוקא בבשר נוהג דין זה ולא בכלי. (רט) סי' שכ סע' ט. (רטא) שם במ"ב ס"ק לה, והנה אם נאמר שאסור להפשיר הקרח כדי לשתות את מימיו, ומשום איסור נולד, י"ל דאסור לכתחילה לעשות כן גם משום ביטול כלי מהיכנו, כי לדעה זו גם המים יהיו אסורים בשתיה, ועיין להלן פ"י הערה י ושם הערה ז. ושמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דמ"מ אין לאסור משום מבטל כלי מהיכנו, מכיון דנקטינן מעיקר הדין דאין בו משום נולד, ועיין גם סי' שיח במ"ב ס"ק קז, דבדיעבד אין לאסור את המשקה, ועיין להלן פ"י סע' ג. (רטב) סי' תקא סע' ו, ועיין להלן פ"ב הערה לב.

פרק ב

דיני בישול ביום-טוב, עירובי-תבשילין ויום-טוב שני של גלויות

א. מותר לו לאדם לבשל ולאפות ביו"ט, והוא שיהא בדעתו שיאכלו מן התבשיל שבישל בו ביום (א), וראה להלן פרק כח סעיף עז. אבל אסור לו לבשל ולאפות ביו"ט לצורך יום המחרת, הן אם זה יום חול או יום-טוב שני של ראש-השנה ושל גלויות (ב), הן אם יום המחרת הוא שבת (וראה להלן סעיף יא). ולענין הדלקת אש לצורך הבישול ולענין העברת אש מאש קיימת, ראה להלן פרק יג סעיפים ב ו-ג.

ב. תבשיל שטעמו לא יפוג כלל, אם יבשלו בערב החג, כגון מרק פירות, יכינו מבעוד יום (ג). לא הכינו לפני החג, אם מחמת שכחה ואם מפני שלא הספיק להכינו מבעוד יום (ד), מותר לעשות כן ביו"ט, והוא שישנה במקצת (ה) במלאכתו (ו). היה אנוס, שלא היתה לו כל אפשרות להכין מבעוד יום, או שבאו אליו בחג אורחים במפתיע, ולא יכול היה להכין עבורם מבעוד יום - מותר לעשות כן ביו"ט גם בלא שינוי במלאכתו (ז).

(א) עיין בספר בן איש חי, שנה ראשונה, פרשת צו ס"ק מא, דמי שנזהר מלאכול קטניות בפסח, אסור לו לבשלן בחג בשביל מי שאינו נזהר בהן, ומקורו מהא דסי' תקצו סע' כ ברמ"א, וע"ש במ"ב ס"ק סה וסי' תקצו במ"ב ס"ק ג. וע"ש בבן איש חי, דכמו כן מי שאכל מאכל בשרי ביו"ט ואסור לו לאכול עוד באותו היום מאכל חלבי, יהיה אסור לו לבשל לחבירו תבשיל חלבי. ודבר זה הוא חידוש גדול, שהרי יש לחלק, דבשלמא מי שמתענה ביו"ט, שהוא בגדר כולו לה', אמרינן דמכיון שאסור לו לאכול, גם אסור לו לבשל לאחרים, אבל לגבי מי שאכל מאכל בשרי, הלא מותר לו לבשל כל מאכל שאינו חלבי, ולפני שאכל מאכל בשרי, היה מותר לו לבשל גם מאכל חלבי, ואיך נאמר פתאום באמצע היום, שייאסר עליו לבשל מאכל חלבי. ועיין שו"ת ח"ס או"ח סוסי' עט, מחלוקת הרע"א והח"ס בענין שביעי של פסח שחל בע"ש, אי שרינן ליה לבשל פירות יבשים לצורך שבת ק'. ומדברי שניהם משמע, דבני"ד שרינן לכו"ע (וי"ל דבישול זה נקרא שוה לכל נפש, הגם דאנו האשכנזים לא נוהגים לאכול פירות יבשים בפסח, כיון דעצם בישול מאכלים ביו"ט הוא שוה לכל נפש, ומה לי מאכל זה או אחר, משא"כ בבישול לצורך חולים, להלן פל"ג סע' כו, דשם בישול אחר עליו), ועיין ביצה ד א בההוא אושפיזכניה דרב אדא בר אבהה, ובארחות חיים סי' תקצו סע' ג, סי' תנג ס"ק ז, ופשוט דה"ה..., כף החיים סי' תנג ס"ק טז, שו"ת האלף לך שלמה סי' שמג ובמנחת יו"ט סי' קב ס"ק יד, ועיין חזו"א סי' מט ס"ק טו ו-טז. ועיין גם הע' לג. (ב) סי' תקג סע' א. (ג) סי' תצה סע' א ברמ"א ובמ"ב ס"ק ח. (ד) ע"ש במ"ב ס"ק י, ח"א כלל פ סי' א. (ה) שם ברמ"א ובח"א. (ו) והא דלא הצריכו גם להחם מים מבעו"י ולהשאירם ע"ג האש, והרי טעמם אינו פג, שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דמכיון שיש בכך משום הוצאת כסף (כשהגז או החשמל דולקים כל הזמן), ומשום שהמים הולכים ומתחסרים, וגם לפי שאין קבע לשתייה, משום כל אלה מותר להחם אף ביום טוב ואף בלא שינוי, וכן אם לא היה מוחלט אצלו בעיו"ט צורת התבשיל או המיז. ג"כ מותר בלא שינוי. עכ"ל. (ז) סי' תצה במ"ב ס"ק י.

ולמה אמרו חז"ל שיכין מבעוד יום, גזירה שמא ימנע עצמו מלעשות מלאכת אוכל נפש שאפשר לעשותה מערב יו"ט, ויניחנה לעשות אותה ביו"ט, שאז הוא בטל ממלאכתו, ונמצא יום-טוב כולו עובר בעשיית מלאכות אוכל נפש, והוא מתבטל משמחת יו"ט (ח).

ג. ממלאה אשה קדירה בשר אף-על-פי שאינה צריכה אלא לנתח אחד ממנו (ט), מכיון שעל-ידי מותר הבשר ישתבח טעם התבשיל (י), והיתר זה אמור גם אם תשים את מותר הבשר (שאין היא צריכה לחג) בקדירה כשזו כבר עומדת על האש (יא), ובלבד שלא תאמר במפורש שלצורך יום חול היא עושה (יב).

ד. ממלא אדם דוד מים כדי לחמם, אף-על-פי שאינו צריך אלא לכמות קטנה של מים, והוא שיתן את כל כמות המים על האש בבת אחת (יג); אבל לא יוסיף מים לדוד שכבר עומד על-גבי האש, אלא אם כן הוא עתיד להשתמש בהם בחג (יד), וראה להלן סעיף ז.

ה. אין אופין ביו"ט ואין מבשלין בו כדי להאכיל נכרי (טו). לפיכך, אף-על-פי שמזמינים את הנכרי לסעוד בשבת, אין מזמינים אותו לסעוד ביו"ט (אפילו אם הכל כבר מוכן), גזירה שמא ירבה בשבילו (טו), והרי אסרו להרבות בשבילו אפילו בקדירה אחת (יז). ואולם מותר לשגר לו לנכרי (בידי שליח נכרי או אפילו בידי יהודי - במקום שיש בו עירוב) מנה ממה שהכין ביו"ט לעצמו, או ממה שהיה מוכן אצלו מבעוד יום (יח). עוזרת-בית נכרית, מותר להוסיף בשבילה לאוכל שבקדירה, לפני שהניחה ע"ג האש, כדי שתאכל גם היא ממנו לכשיתבשל, אבל אל יוסיף בשבילה אחרי שהקדירה כבר עומדת על גבי האש (יט).

ו. מומר לחלל שבת בפרהסיא, דינו כדין נכרי, ואסור לבשל בשבילו ביו"ט וכן להזמינו (כ). ובעל מסעדה שמזמינים אצלו מבעוד יום מנות לאוכלן ביו"ט, ישאל שאלת חכם, כיצד עליו לנהוג כאשר לבישול ביו"ט בשביל נכרי או מי שאינו שומר שבת ויו"ט (כא).

ז. מותר להשתמש בחג בכל המיתקנים לחימום מים (לצורך דברים שמותר להחם מים ביו"ט), ראה לעיל פרק א סעיפים מה-נא, בין בשעה שהם

(ח) שם במ"ב ס"ק ז, דאינו אלא דרבנן, וע"ש בשו"ע הרב סע' ז, שעה"צ ס"ק ה, ערוה"ש סע' ו ו-ז. (ט) סי' תקג סע' א. (י) שם במ"ב ס"ק ה. (יא) שם במ"ב. (יב) שם במ"ב ס"ק ו. (יג) שם סע' ב ובמ"ב ס"ק יד, ועיין להלן פ"ג הערה עג. (יד) שם ברמ"א ובמ"ב ס"ק טז. (טו) סי' תקיב סע' א; ועיין שו"ת אבנ"מ סי' ב מחלוקת האחרונים, אי מותר לשחוט בהמה של נכרי כדי שיוכלו יהודים לקנות בשרה; ועיין חזון יחזקאל לתוספתא ביצה פ"ב ה"ד, דבמבשל לנכרי ביו"ט ל"א הואיל, ואית ביה איסור דאורייתא. (טז) סי' תקיב סע' א, וע"ש בבית"ל ד"ה אסור. (יז) ע"ש במ"ב ס"ק ו, דבמקום איבה או הפסד ממון אפשר דיש להקל, כשמבשל יחד עם זה גם לצורך עצמו. (יח) שם ברמ"א ובמ"ב ס"ק ו ו-ז. (יט) שם ברמ"א ובמ"ב ס"ק יא ו-יב. (כ) שם במ"ב ס"ק ב. (כא) עיין שו"ת רב פעלים ח"א או"ח סי' לא וח"ב או"ח סי' נו. שו"ת מהר"ם שיק

מופעלים (כב), ובין בשעה שאינם מופעלים והם מצויידיים בווסת-חום (טרמוסטאט) (כג), ובלבד שלא ידליק בידיים את גוף החימום. ואולם מיתקן לחימום מים הפועל באופן כזה שהאש נדלקת בשעת פתיחת ברז המים ונכבת עם סגירתו - אסור להפעילו אף בחג, שהרי אחרי שהאש נדלקה (מן האש הקיימת) שוב תכבה ע"י סגירת ברז המים. וראה להלן פרק יג סעיף טו.

ח. ביו"ט מותר להניח על-גבי האש קדירה, גם אם יש בה כמות גדולה של שומן קרוש אשר יופשר על ידי זה. וגם מותר להפשיר שומן ולטגן בו ביו"ט, כשם שמותר לאפות ולבשל. ושלא כבשבת, אשר לכתחילה יש להקפיד שלא להפשיר בה שומן, וכמבואר לעיל פרק א סעיף מג (כד).

הפשרת שומן

ט. לענין הכנת תרופות ביו"ט לחולה שאין בו סכנה, ראה להלן פרק לג סעיפים כה-כז.

י. לענין השימוש בכיריים חשמליות ביו"ט - ראה לעיל פרק א סעיף לג ולהלן פרק יג סעיפים ג ו-י, לענין השימוש בקוצב-גז (שעון-גז), ראה להלן פרק יג סעיף טז, לענין השימוש בכירי-גז המופעלים על-ידי וסת-חום, ראה לעיל פרק א סעיף לו. לענין הקטנת האש לצורך הבישול ביו"ט, ראה להלן פרק יג סעיף י. ולענין פתיחת הברזים של ההסקה המרכזית, ראה להלן פרק כג סעיפים כב-כד.

עירוב תבשילין

יא. יו"ט שחל להיות בערב שבת, אין אופין בו, אין מבשלים בו ואין מכינים בו כל מאכל לצורך יום המחרת (שבת). אבל המכין תבשיל ופת (כה) בערב יו"ט וסומך עליו שיהא בהכנה זו משום תחילת הכנתו לצורכי שבת -

עירוב תבשילין

או"ח סי' רפא שו"ת ציץ אליעזר ח"ח סי' יז; אמנם ודאי דלכו"ע אסור לעשות כל מלאכה בנפרד עבור הנכרי, וכן עבור מחלל שבת בפרהסיא, כמו לערות לו מים מכ"ר על שקית תה וכדו'. (כב) מהא דסי' תקג סע' ב ובמ"ב ס"ק יד ו-טו. ואפילו אם מוציא מים שעה קלה לפני צאת החג, ג"כ י"ל דשרי ולא אסרינן מחמת המים שנכנסים בחג שלא לצורך החג, דכיון שאי-אפשר להוציא מים חמים אא"כ נכנסים תחתיהם מים קרים, י"ל דחשיב צורך או"נ, ועיין פ"א הערה צב, וראה עוד ספר מאורי אש דף טו ד"ה ולפ"ז, ויש לחלק הא דסי' תקיד שעה"צ ס"ק טו מהא דסי' תקז סע' ה ובמ"ב ס"ק לא, וראה להלן פ' יג הערה נא. ויל"ע, אי שרי להוציא מים מן הדוד סמוך לחשיכה שלא לצורך, אע"ג דאפשר שגם ישתה מעט מהמים הנכנסים, כל זה שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל. (כג) וגם אם נדלק החשמל, לית לן בה, מכיון דהוה גרמא דהבערה לצורך או"נ, שרוצה את המים החמים שבדוד, ושרינן, וגם אין זה פ"ר ודאית, כי יש והטרמוסטאט נמצא במצב שבלא"ה המיתקן יתחיל לפעול, ואז המים הקרים לא ישפיעו עליו כלל, שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, ועיין גם סי' תקיד בשעה"צ ס"ק לא, ועיין לעיל פ"א הערה קלה. (כד) וראה להלן פ"ב הערה לא. (כה) סי' תקכז סע' ב. דאם יאפה ביו"ט בעינו גם

ממשיך ומבשל, אופה ומכין כל מאכל ביו"ט לצורך השבת. ותבשיל זה שהוא סומך עליו, הוא הנקרא עירובי (כ) תבשילין (כז).
לכתחילה יש להכין את התבשילים עבור העירוב בערב יו"ט ולא קודם (כז*),
ובדיעבד אף אם הכין את התבשילים לפני ערב יו"ט, יכול לסמוך עליו ולעשותם בערב יו"ט לעירוב.

יב. שיעור התבשיל הנצרך לעירוב תבשילין - כזית, ואילו כפת יש ליקח שיעור העירוב
לכתחילה שיעור כביצה, ולשם הידור המצוה יקח תבשיל חשוב ופת
שלימה (כח).

יג. מצוה על כל אחד לערב עירובי תבשילין (כט), אבל אשתו ובני ביתו של
אדם טפלים הם לעירוב שלו (ל), וכן שני בעלי-בתיים שסמוכים על שולחן אחד,
לא יערב עירובי תבשילין אלא אחד מהם (לא).

יד. יזהר ביו"ט שחל בערב שבת להקדים הכנת מאכליו לשבת, כדי שיגמור
מלאכתו בעוד היום גדול (לב), אך בשעת הדחק יש להקל, כגון אם נתאחר

פת, ע"ש במ"ב ס"ק ו. (כ) ולשון עירוב, עיין רמב"ם פ"ו מה' יו"ט ה"ב, שהוא לשון מושאל מעירובי חצרות ותחומים, וע"ש בראב"ד, שהוא מערב צורכי שבת עם צורכי יו"ט. עיין ס' תקצו סע' א ברמ"א, שמערב תבשילי שבת, כלומר אלה שהוכנו קודם יו"ט, עם אלה שמכין ביו"ט, להורות שמה שמבשל ביו"ט הוא רק גמר הבישול, ולא התחלתו. (כ) עכ"ל הרמב"ם שם ה"א, והוא סובר כרב חסדא, דמלאכות שבת נעשות ביו"ט מדאורייתא, עיין ס' תקצו סע' א בביה"ל ד"ה וע"י. ואילו הרמב"ן והר"ן ס"ל כרבה, דמלאכות שבת אין נעשות ביו"ט מדאורייתא, וכל ההיתר לבשל ביו"ט לצורך שבת ע"י עירובי תבשילין הוא משום הואיל ואי מקלעי אורחים, שם במ"ב ס"ק ג ובביה"ל (וראה לעיל הערה א, מחלוקת רע"א - ח"ס). ולפי טעם זה יל"ע, דעיין להלן פ"ג הערה עג, וא"כ אין מוסיפים נפט לפתיליה ביו"ט שחל להיות בע"ש לצורך שבת, אם לא שממלא בפעם אחת, מכיון שאם ימלא בשתי פעמים, אין בו משום היתר הואיל, כי הרי אין בזה משום צורך יו"ט עצמו, וא"כ היה מקום לאסור. ושמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דאי"ל דשרי משום דאפשר שיזדמנו לו אורחים ויצטרך למהר ולבשל עבורם תבשילים אחרים, דמ"מ אם כמות הנפט שבתוך הפתיליה מספיקה כדי לעשות הלהבה הכי גדולה לבשל בו ביום, למה יהא מותר להוסיף נפט. אך אפשר לומר, דמכיון שהנפט שהוא מוסיף עכשיו, מתערב תיכף בנפט שהיה תחילה בוער בו ביום, אין בזה איסור תורה, ושפיר מהני העירוב, עכ"ד, וכ"ה להלן פ"ג הערה קו. ולפ"ז י"ל גם דמותר להעביר גז מבלון מלא לבלון כמעט ריק שנמצא בו מספיק גז שיוכל לדלוק עד אחרי כניסת השבת, והיינו משום שמתערב הגז שנתווסף ביו"ט עם הגז הקיים, ונמצא שהוא נהנה ממנו גם ביו"ט. וראה פ"ג סע' י, דמותר להקטין אש ביו"ט, אם הכוונה היא שלא ייקדח תבשילו, או שלא יתאדו המים, ע"ש. ולפי דברינו הנ"ל, אם האוכל שעל הלהבה הגדולה לא ייקדח אלא אחרי כניסת השבת, והמים לא יתאדו אלא אחרי כניסת השבת, היה צריך להיות אסור להקטין את האש, כי לא שייך בזה ההיתר של הואיל. ועיין ערוה"ש ס' תקצו סע' א-ג, דהעולם אין נזהרים בזה ומאחרים בישולם עד סמוך לכניסת השבת, והיינו מטעם הרמב"ם דצורכי שבת נעשים ביו"ט. (כז*) ס' תקצו סע' יד ובמ"ב ס"ק מד ובביה"ל ד"ה לכתחילה. (כח) ס' תקצו סע' ג, שם במ"ב סק"ח. (כט) ס' תקצו סע' ז. (ל) שם במ"ב ס"ק נו. (לא) עיין ח"א כלל קב ס' ז, ועיין א"א (בוטשאטש) ריש ס' תקצו, דלגבי בניו הנשואים אין נכון להרבות בזה בעירובין ובברכות, וכן גם בהרבה בעלי בתים שניזונים משולחן אחד. דלא גרע ממנה קמחו לאחר. ע"ש. (לב) ס' תקצו במ"ב ס"ה ג ובביה"ל ד"ה וע"י. והיינו משום

בישולו ויתר ההכנות לשבת עד סמוך לכניסת השבת (לג), ובפרט ביו"ט שני שחל להיות בערב שבת, ודאי שיש לסמוך להקל לעת הצורך (דל).
וראה לעיל פרק א סעיף עב, שלכתחילה יש להקפיד, שהתבשילים וגם המים יהיו מבושלים כל צורכם כבר לפני כניסת השבת.

טו. התבשיל והפת של עירוב זה, צריך שיהיו קיימים עד לשעה שיגמור לבשל, לאפות ולהדליק (לה) ביום שישי כל שהוא צריך לבשל, לאפות ולהדליק לצורך שבת ולכבודה. אבדה או נאכלה הפת - אין בכך כלום, אבל אם אבד או נאכל התבשיל ולא נשאר ממנו כזית, הרי שוב נאסר להכין צורכי שבת (ול).
ונוהגים לשמור את הפת ללחם-משנה בסעודה שלישית של שבת (ול).

אבד או נאכל

טז. המערב עירובי תבשילין חייב לברך "...אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות עירוב" (פז), ולאחר מכן יאמר "בהדין ערובא יהי שרא לנא למיפא ולבשלא ולאטמנא ולאדלקא שרגא ולמעבד כל-צרכנא מיומא טבא לשבתא לנו ולכל ישראל הדריס בעיר הזאת" (טז), רצונו לומר, בעירוב זה יהא מותר לנו לאפות ולבשל ולהטמין ולהדליק נרות ולעשות כל צורכנו (המותרים ביו"ט) מיו"ט לשבת [לנו ולכל ישראל הדריס בעיר הזאת]. וכשמקנה זכות בעירוב גם לאחרים יאמר "לנו ולכל ישראל הדריס בעיר הזאת". ויש לו להקנות את התבשילים על-ידי אחר שאינו מבני ביתו, ולומר לו קבל תבשיל זה וזכה בו

נוסח הברכה
והעירוב

דאל"ה לא שייך לומר הואיל. (לג) שם ושם, דסמכין אטעם של רב חסדא (ולכאורה י"ל, דבין לטעם דרבה ומשום הואיל ובין לטעם של רב חסדא דצורכי שבת נעשים ביו"ט, מותר באר"י לבשל קטניות בשביעי של פסח שחל ביום ו', כיון שנמצאים בינינו ספרדים וחולים שמותרים בקטניות, וכ"ה בספר מאור השבת ח"א בפניני המאור דף תקו בשם הגרש"ז אויערבך זצ"ל, ועיין בחזו"א סי' מט ס"ק טו לגבי בישול מצה שרויה ביום זה לאלה המחמירים בפסח ומתירים (בחזו"ל) בשמיני של פסח), עיין לעיל הע' א. (דל) שם מ"ב ס"ק ג, ויל"ע אי כוונתו גם לגבי יו"ט שני של ר"ה. (לה) עיין סי' תקצו סע' יט ובמ"ב ס"ק נה, דעכ"פ לכתחילה גם להדלקת נרות צריך עירוב תבשילין, ועיין להלן סע' כז. (ול) סי' תקצו סע' טו ו-טז ובמ"ב ס"ק מז; ושמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דמי שמזכה את עירובו לכל הדריס באותה העיר, וכסע' ז ו-י שם, אסור לאוכלו ביו"ט ומשום איסור גזל, כי הרשות לכל אדם לאוכלו היא רק בש"ק ולא ביו"ט (עד אחרי שכולם גמרו להכין צורכי שבת), עכ"ל. (ול) סי' תקצו במ"ב ס"ק מח, ע"ש דנכון להניח את הלחם של עירוב תבשילין ללחם משנה בערבית ושחרית, ובמנחה יבצע עליו. ושמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דאלה הנוהגים לבצוע בכל סעודה שני לחמים, סי' רעד במ"ב ס"ק ד, מוטב שיקדימו לכבד את הלחם ואת תבשיל העירוב ולאוכלם בליל שבת, או לחלק בין הלחם והתבשיל, לאכול אחד בלילה ואחד ביום, עכ"ל. (פז) והברכה בדיעבד אינה מעכבת, סי' תקצו סע' כ במ"ב ס"ק סד. ואם צריך גם עירובי חצרות (להתיר את הטלטול בשבת), יברך "על מצוות עירובין", סי' שסו במ"ב ס"ק עט, וע"ש בשם הח"א, דיברך "על מצוות עירובי חצרות ועירובי תחומין", ועיין כף החיים סי' שצה ס"ק ד. ולא מבואר, אם צריך לקחת כשיעור ע"ח וע"ת בנפרד, או אם יקח שיעור אחד לשניהם, ובכף החיים הנ"ל משמע דמספיק שיקח שיעור אחד לשניהם, ע"ש. (טז) ועיין סוסי' שסו במשנה ברורה ס"ק פד, לגבי ע"ח, דבדיעבד אם לא אמר הנוסח "בהדין עירובא", אינו מעכב ומותרים בטלטול. ואילו לגבי ע"ת בסי' תקצו סע' כ ברמ"א מובא, דהאמירה של "בהדין עירובא" מעכבת את העירוב, ועיין שם במשנה ברורה ס"ק לו ו-סג, דיש חולקים, ואין זה אלא לכתחילה, אבל בדיעבד אפי' לא אמר "בהדין עירובא" אינו מעכב, ועיין שם, דלכתחילה יש להחמיר, אבל לא יחזור ויברך.

לכל הדדים בעיר הסומכים על עירוב זה. ואם אינו מקנה לאחרים אינו צריך לומר "ולכל ישראל וכו'".

מי שאינו מבין לשון הקודש יכול לומר בכל לשון שמבין (ל*ט).

שני ימים
טובים

יז. שני ימים טובים שחלו להיות ביום חמישי וביום ששי, מערב עירובי תבשילין בערב יו"ט, דהיינו ביום הרביעי. ואף-על-פי שהתקין עירוב זה ביום רביעי, אסור לבשל מיו"ט ראשון לשבת (מ), אלא יבשל ויאפה צורכי שבת ביום הששי דוקא.

(ל*ט) סי' תקצו סעיפים י-יב ובמ"ב ס"ק לב. (מ) שם סע' יג. - ובעיקר מלאכת יו"ט, עיין ביצה ג א תו' סוד"ה גזירה, בשם הירושלמי, דלא התירה תורה אלא מלישה ואילך שהוא זמן שימור של מצה, אבל המלאכות שקודם הלישה אסורות מדאורייתא (עיין בק"נ על הרא"ש ריש פ"ג דביצה ס"ק ג). - ועיין ביש"ש ריש פ"ג דביצה, דכל או"נ ממש, דהיינו שעומד לאכילה מיד, ולמעוטי קצירה, טחינה וצידה וכדו', אפי' אפשר לעשותן מעיו"ט, מדאורייתא שרי (היינו אפי' לשיטת הירושלמי) ומדרבנן אסור וע"י שינוי שרי, ואם יפיג טעמו, שרי אף בלי שינוי, ומתוך הא דדיכת תבלין וברירת קטניות דפ"ק דביצה. ולענין סחיטת לימון ביו"ט, עיין להלן פ"ה הערה א. - ועיין בה"ה פ"א מה' יו"ט ה"ה וברא"ש רפ"ג דביצה ובק"נ ס"ק ג, דכל שהוא לימים הרבה, כמו טחינה, הרקדה, צידה, קצירה ותלישה, אף שעושה בשעה מועטת, מ"מ דרכן לעשות לימים הרבה, והרי הוא בכלל מלאכת עבודה שאסרה תורה. אבל שחיקת סממנים ודיכת מלח אין דרכם לימים הרבה, ומשו"ה מותרות. - ועיין מלחמות ריש פ"ג דביצה, שלא כל המלאכות הותרו ביו"ט אלא דוקא הכשר מאכלים לאוכלן, אבל אסור לצוד וכן אסור לעקור דבר מגידולו, והר"ז בכלל מלאכת עבודה, ע"ש באי נמי, שמביא דברי הירושלמי הנ"ל, ור"ל דמלאכות ליומן, כגון דיכת תבלין וברירת קטניות, מותרות, ומ"מ נתמעטה הקצירה, שלא התירה תורה אלא להכשיר אוכלין שברשותו, אבל לעקור דבר מגידולו לא התירה, ואפי' לא לגבי פירות הנפגמים מיום לחברו. - ועיין בחי' הרמב"ן שבת צה א ד"ה חולב, דחליבה מן התורה ודאי שרי, דהא או"נ עצמו הוא, ועיין סי' תקה בביה"ל ד"ה שהיא. - ועיין ברשב"א בעבוה"ק בית מועד שער א פ"א, דלא כל מלאכת או"נ התיר הכתוב, שהרי מיעטן הכתוב ומסרן לחכמים. - ושיטת הרמב"ם (פ"א מה' יו"ט) והר"ן רפ"ג דביצה, דמן התורה מותרות כל המלאכות השייכות לאו"נ, ואפי' קצירה וטחינה, ורבנן אסרו הרבה מלאכות, ומה שהתירו דיכת התבלין, לפי שאינה לימים הרבה כדרך טחינת החטים, ע"ש ובראב"ד ובה"ה, ועיין סי' תצה במ"ב ס"ק יג. ועיין פסחים צג ב בחי' רע"א, דאמאי לא הותר מה"ת ללכת חוץ לתחום לצורך או"נ (והיינו לשיטת הרמב"ם הנ"ל), ועיין כתובות ז א ברש"א על תו' סוד"ה מתוך, בקרני ראם וברש"ש שם, שו"ת ח"ס או"ח סי' קמט, וצ"ע בדברי רע"א באו"ח סי' תקפו במ"א ס"ק כד. - כל מלאכה שבאו"נ, אם טעם המאכל לא יפוג כלל, יש לעשותה מבעו"י. ולכן, פירות יבשים יש לבשלם מבעו"י, סי' תצה סע' א ברמ"א ובמ"ב ס"ק ח, ועיין לעיל סע' ב. שכח או לא היתה שהות לעשותו מבעו"י, יעשו ביו"ט ע"י שינוי קצת, שם ברמ"א וח"א כלל פ סי' א. ונמחלוקת האחרונים היא אי שרי לכתחילה להמתין לעשותו ביו"ט ע"י שינוי, ובאין לו זמן מבעו"י ודאי דיש לסמוך להקל, שם במ"ב ס"ק י. ואם מחמת אונס לא עשה בעיו"ט, מותר לעשותו אפי' בלי שינוי, שם במ"ב ס"ק י, וראה לעיל סע' ב. - ולא אסרו ההוצאה ביו"ט אע"פ שאפשר לעשותה מעיו"ט, כדי להרבות בשמחת יו"ט, ויוליך ויביא כל מה שירצה, וישלים חפציו ולא יהיה כמי שידיו אסורות, רמב"ם פ"א מה' יו"ט ה"ו, סי' תצה בשו"ע הרב סע' ח, ועי' סי' תצח במ"ב ס"ק י ובשעה"צ ס"ק י. - ודע, דכל שהתירו לצורך או"נ, הוא בתנאי שאמנם יהיה שוה לכל נפש, ולמדים מן הפסוק: אך אשר יאכל לכל נפש, דבר השוה לכל נפש, כתובות ז א, ולמעט דבר שאינו ראוי אלא למפונקים או לחולים, כי אז אינו בכלל אשר יאכל לכל נפש, סי' תקיא סע' א, ב ו-ד; וע"ש בביה"ל ד"ה אין, לענין עישון ביו"ט, וראה להלן פ"ג הערה לו, פי"ד הערה כא ופל"ג הערה צט. ודבר שמצד עצמו הוא שוה לכל נפש, אלא שאינו מצוי להם, הרי הוא נקרא שוה לכל נפש, כתובות ז א, ביצה כב ב רד"ה ושמואל. ולפ"ז יהא מותר להדליק תנור ביו"ט אף שאין הקור גדול כל כך, מכיון שעיקר מלאכת ההבערה בשל הקור היא מלאכה המותרת ביו"ט, דהוה שוה לכל נפש כאשר הקור

יח. פרטי הלכות עירובי תבשילין מבוארים בשולחן-ערוך אורח-חיים סימן

תקנז (מא).

גדול, סי' תקיא סעי' א ובמ"ב ס"ק ז, וכן מותר לבשל תבשיל ביו"ט אף שהוא עצמו אינו אוכלו או אינו יכול לאוכלו, עיין לעיל הערה א, וגם מותר יהא למעך תפוחי-אדמה וכדו', אף שלא כל אדם רגיל לאכול תפוחי-אדמה מעוכים, להלן פ"ז סעי' ב. וצ"ע למה השמיט הרמב"ם בכל המקומות את הדין של שוה לכל נפש, עיין פ"א מה' יו"ט הט"ז, פ"ד ה"ו, ועוד, ועיין ערוה"ש סי' תצה סעי' יט ו-כ, ועיין עוד שבת ל"ט ב בחי' הרמב"ן ד"ה הא דתנן וביצה פ"ב ביש"ש סי' לד. - או"נ שראוי רק לבהמה, אסור לעשותו ביו"ט, גם אם מזונותיה עליו, מן הפסוק: הוא לבדו יעשה לכם, ולא לכלבים, סי' תקיב סעי' ג ובמ"ב ס"ק טז; וכן למדים מן הפסוק הזה אסור מלאכה לצורך או"נ של נכרי (שם סעי' א) ושל מחלל שבת בפרהסיא (שם במ"ב ס"ק ב), עיין לעיל סעי' ה ו-ו. - ודע עוד, דאיתא בגמרא ביצה יב א, דבכל מלאכה מתוך שהותרה לצורך או"נ, הותרה נמי שלא לצורך או"נ. ולשיטת רש"י שם (וע"ש בתורה ה"ג), אפי' אין בה צורך כלל, ג"כ שרינן מדאורייתא. ועיין בשיט"מ כתובות ז א ד"ה וז"ל שיטה ישנה, דכל אותן המלאכות שהותרו לצורך אכילה, לא היו בכלל לא תעשה כל מלאכה, והאי דכתב רחמנא אשר יאכל לכל נפש, לסימנא בעלמא הוא דכתביה, דכל המלאכות הצריכות לאכילה יהיו מותרות ביו"ט, ובלבד שיהיו לצורכי ישראל ולא לצורך עכו"ם. והתוספות (שם) והרא"ש הוכיחו דבעינן דוקא שיש בהן צורך קצת, ואל"ה יש בעשייתן איסור תורה (וע"ש בר"ן שמיישב שיטת רש"י). וצורך קצת נקרא רק אם הצורך הוא חיובי, כלומר שהוא צריך את הדבר שבו עושה את המלאכה, והוא רוצה בקיומו, אבל כל שעיקר כוונתו לבער דבר מן העולם, כמו כיבוי נר כדי שיוכל לישן, שריפת חמץ ביו"ט של פסח, קטילת יתושים המפריעים לאדם - אסור, מאורי אש עמ' 10, ועיין עוד סי' תקיד במ"ב ס"ק ד. וע"ש במאורי אש, דכל זה לר"י דס"ל דמשאצל"ג הוי מלאכה, אבל לר"ש דס"ל דמשאצל"ג מה"ת לאו מלאכה היא, מסתבר דבכה"ג שרי, דהא דאסרו משאצל"ג הוא משום גזירה דצל"ג, וכל שאם צריך לגופה שרי, כ"ש דשרי טפי באצל"ג. וע"ש דמ"מ שריפת חמץ אסור ביו"ט. ועיין דלא שרינן כל הני משום דדמי למכשירים ולא אמרינן מתוך בכה"ג, עיין ביצה פ"ב ברא"ש סי' יט וסי' תקז בשעה"צ ס"ק לו, ועיין ערוה"ש סי' תקט סעי' ד וסי' תקיד סעי' ג. ועיין קובץ שיעורים ביצה סי' נו, דדוקא היכא שנהנה ממלאכה עצמה שרי, אבל אם אינו נהנה מגוף הכיבוי, אלא שהכיבוי מסלק המונע מליהנות, לא שרי משום מתוך. ולפ"ז יש לדון לגבי קטילת יתושים, דאפשר דשרי. - ולפי דעת כל הראשונים הנ"ל אמרינן מתוך לגבי כל המלאכות שהן לצורך או"נ, אבל שיטת הרמב"ם (פ"א מה' יו"ט ה"ד, וע"ש באו"ש) דלא אמרינן מתוך רק בהוצאה והבערה (ולדעתו מתורצת קושית התו' על רש"י מהאופה מיו"ט לחול), ועיין סי' תקיח סעי' א וברמ"א שם, במ"ב ס"ק א ובביה"ל ד"ה מתוך. - ובענין מכשירי או"נ שאפשר היה לעשותן מעיו"ט, ודאי דמה"ת אסור לעשותן ביו"ט, ולכו"ע, סי' תצה סעי' א ובמ"ב ס"ק ו. אבל אם א"א היה לעשותן מעיו"ט, מחלוקת ר"י ורבנן (ביצה כח ב), דלר"י שרינן כל שאינו עושה כלי (ע"ש בר"ן), והרא"ש והרשב"א (שם) נקטי כר"י. ואילו בשיטת הרמב"ם מצאנו מחלוקת, הב"י בסי' תקט מביא בשיטת הרמב"ם שסובר כרבנן, דמכשירי או"נ אסורים (וכ"ה שיטת המחבר שם, ע"ש בביה"ל ד"ה אותו, וצ"ע בדברי השו"ע בסי' תצה סעי' א, ודוחק לומר דכוונתו לרמב"ם פ"א מה' יו"ט ה"ח, דשחיקת התבלין הרי היא בכלל מכשירי או"נ), ואילו בביאור הגר"א (סי' תקט) מבואר דהרמב"ם ס"ל כר"י, וע"ש בביה"ל ד"ה אותו וערוה"ש סי' תצה סעי' כה. והרמ"א בסי' תקט נקיט כר"י, והלכה ואין מורין כן, מכיון שיש לחוש, שיבוא לעשות מלאכה דאורייתא, אבל בשאר מכשירי או"נ שא"א לעשותן מבעו"י, הלכה ומורין כן. ועיין בב"ח בסי' תקט בשם הרמב"ן, וז"ל: אע"פ שהלכה כר"י, לא סמכו עליו לגמרי. ודברים שהם עיקר מכשירי גוף האוכל, כגון גריפת תנור, הלכה ומורין כן היכא דודאי יתחרך וכו'. ודברים שאינם עיקר מכשירי או"נ, אלא שהם צריכים, כגון כיבוי שלא יתעשן (שלא ימלא עשן) הבית אסורים לגמרי, בין להורות בין לעשות בהם מעשה בייחוד. ודברים שהם מכשירי או"נ אלא שאין צריך, כגון סכין שעמדה, שאפשר בשאלה, שהרי מצויין לכל - מותר ע"י שינוי... אלא שאין מורין משום דשכיחי ולא אתי לאמנועי משמחת יו"ט. ואי אמרינן מתוך במכשירי או"נ, עיין ביצה ברא"ש פ"א סי' יח ופ"ב סי' יט בשם התוספות בכתובות ז א ד"ה אמר ליה ושו"ע הרב סי' תצה בקו"א ס"ק ד, ועיין סי' תקט במ"ב ס"ק כו ועיין להלן פ"ב הערה יב, וצ"ע. - ומה נחשב בגדר או"נ ומה בכלל מכשירי או"נ, עיין שו"ע הרב סי' תצה בקו"א ס"ק ד. (מא) עיניו סי' תקנח במ"א ס"ק ב בשם הר"י. דאין ע"ת מתיר אלא

דיני יום-טוב שני של גלויות

יט. דע, כי יו"ט שני של גלויות שבימינו אינו עוד משום ספיקא דיומא, אלא חכמינו ז"ל התקינו שיהיו יהודי חוץ-לארץ מחזיקים מנהג אבותיהם בידיהם ויקיימו יו"ט שני, ושיהא דינו כדין יו"ט ראשון (מב). ואכן אין בין יו"ט ראשון ליו"ט שני ולא כלום בכל הנוגע לאיסור מלאכה, ואין לענין זה הבדל בין יו"ט שני של הרגלים לבין יו"ט שני של ראש-השנה (מג).

כ. ואולם, לצורך רפואה - כל דבר שאסור לעשותו ביו"ט ראשון, אם אין בו אלא אסור דרבנן (ויתיעץ עם מורה הוראה, מהו איסור מן התורה ומהו איסור דרבנן), מותר לעשותו ביו"ט שני של גלויות, אבל לא ביו"ט שני של ראש-השנה (מד).

ולפיכך, מותר לקחת תרופות ביו"ט שני של גלויות, גם במקרה של מיחושים גרידא (מה); במקרה של נקע וכדו' מותר לשים קומפרסים, ויקח לצורך זה מטליות נקיות (מו), אבל אסור לסחוט מטליות אלה, מכיון שיש בכך משום איסור תורה (מו), וראה להלן פרק לג סעיף יט.

כא. ויתירה מזו - הקילו חז"ל ביו"ט שני לענין קבורת המת גם במלאכות האסורות מן התורה, הן ביו"ט שני של שלש הרגלים הן ביו"ט שני של ראש-השנה (מח), ויש להיוועץ במורה הוראה בפרטי הדינים האלה.

דברי יוסף

צורכי סעודה, וכ"ה במ"ב שם ס"ק ג. וי"ל דגם להדיח כלים בכלל צורכי סעודה הוא, וכ"ה בשו"ע הרב סי' תקג סעיף ג, ע"ש, וכן בשו"ת נוב"י חלק אור"ח סי' כה ד"ה ואמנם, וכן הדלקת נרות יו"ט (וראה להלן פמ"ד הערה לו). ולפ"ז לא יועיל ע"ת להתיר גלילת ספ"ת מיו"ט לשבת, וכ"ה בסי' תרסז בשעה"צ ס"ק ז, ולא מבואר שם, שע"י ע"ת מותר. וע"ע סי' תקכח ברע"א על המ"א, דע"ת מתיר כל מה שמותר ביו"ט לעשות לצורך עצמו, מותר לעשות גם לצורך שבת. ועיין גם סי' שב במ"ב ס"ק יז, דמותר לקפל טלית מיו"ט לשבת, ע"ש, והיינו כשעשה ע"ת. ועיין גם סי' תרסז ברע"א, דלטעמא דמ"א אסור לגלול ספ"ת מיו"ט לשבת, ואילו לטעמא דידיה, וכדלעיל, שרי. וע"ע סי' שב ברע"א (ס"ק ג) על מ"א ס"ק ו, שמוכיח שאף בלי ע"ת ג"כ שרי, כיון שקדושת שבת חמורה מזו של יו"ט, וכן מבואר שם במ"ב סוס"ק יז בשם הרע"א, וצ"ע. (מב) עיין סי' תצו סע' א ובמ"ב ס"ק א וסי' תצו סע' ד ובמ"ב ס"ק יא, ועיין סי' תצח בשעה"צ ס"ק כה; ואמנם ודאי, דנולד בראשון, מותר בשני (מלבד בב' ימים של ר"ה המובא בסוף הסעיף), סי' תקה ברמ"א ובמ"ב ס"ק יב וסי' תקיג סע' ה. (מג) סי' תצו סע' ב, ועיין סי' תקיד סע' א בביה"ל ד"ה אסור, לענין כיבוי דליקה ביו"ט שני של גלויות, וע"ש בביה"ל ד"ה או כדי, יו"ד סי' רסו סע' ח ובש"ך ס"ק ח, לענין מילה שלא בזמנה, וע"ש בפ"ת ס"ק ז, ושם בפ"ת ס"ק ו, לענין מי שלא מל מעולם, ושו"ת אב"נ אור"ח סי' שצב, לענין ללכת חוץ לתחום לצורך מילה. (מח) סי' תצו סע' ב ובמ"ב ס"ק ה ו-ו, וע"ש בשעה"צ ס"ק ט לענין לעשות מלאכה דאורייתא ע"י שינוי (עיין להלן פל"ג הערה יח), ועיין שו"ת אב"נ אור"ח סי' שצד ו-שצה. (מח) ע"ש במ"ב ס"ק ז, ועיין מנחת יו"ט סי' צח ס"ק קכא ו-קכב, אלא דדבריו בשם ספר החיים צע"ק, דאיך מותר לבשל עבור החולה מאכל שאינו לבריאים, הא בעינן "לכל נפש", דבר השהה לכל נפש, סי' תקיא סע' ב, ועיין להלן פל"ג הערה צט. (מו) עיין סי' שב סע' י בביה"ל ד"ה דלא, ואף אם הנכרי יסחט את המטלית, לית לן בה, מכיון שאין היהודי מצוהו, וגם דבלא"ה אפשר היה ליהנות, סי' שז במ"ב ס"ק עו. (מו) סי' שב במ"ב ס"ק לו. (מח) עיין סי' תצו סע' ב וסי' תקכו סע' ד. וע"ש בכל הסימו

- כב.** רבים הם פרטי ההלכות בענין בן חו"ל הנמצא בארץ, או בן ארץ-ישראל הנמצא בחו"ל, או מי שיש לו שתי דירות, אחת בא"י ואחת בחו"ל, והוא שוהה חלק מזמנו בארץ וחלק בחו"ל, אם עליהם לשמור יו"ט שני של גלויות או לא, ויש להיוועץ במורה הוראה הבקי בדינים אלה (מט).
- כג.** וכן יש לשאול שאלת חכם לגבי בן א"י שיש לו בית-חרושת בחו"ל, או בן חו"ל שיש לו בית-חרושת בארץ (נ), אם מותר יהא לפועלים לעבוד בו ביו"ט שני של גלויות.
- כד.** ורבות הן השאלות, אם מותר לבן ארץ-ישראל לעלות לתורה ביו"ט שני של גלויות במנין של בני חו"ל, אם אפשר להצטרף עמהם להשלים מנין, ועוד כיו"ב, ויש לשאול בכל מקרה מורה הוראה הבקי בדינים אלה.
- כה.** בן חו"ל שחייב לשמור יו"ט שני של גלויות, אסור לו לומר לחברו בן א"י לעשות לו כל (נא) מלאכה (נג) שאינה מלאכת אוכל-נפש המותרת ביו"ט, וטוב שבן חו"ל גם לא יצטרף אל בן א"י לנסיעה במכונית.
- כו.** בן חו"ל שחייב לשמור יו"ט שני של גלויות, מותר לו לבשל בו ביום גם עבור בן א"י, הגם שבשכיל הלה זה יום חול (נד).

בן חו"ל בא"י ולהיפך

ביח"ר ביו"ט שני

השלמת מנין לבני חו"ל

עשיית מלאכה ע"י בן א"י לבן חו"ל

בן חו"ל המבשל לבן א"י

פרטי הדינים, ולהלן פס"ד סע' טז. (מט) ושמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דיש להסתפק באורח מחו"ל שהחליט באמצע יו"ט שני להשתקע בא"י, אם חייב מיד להבדיל ולהניח תפילין ולהתפלל מנחה של חול, אע"ג שקידש בערב והתפלל עד עכשיו של יו"ט; עכ"ד. ועיין ספר באר משה (שטערן) סי' תצה ס"ק ס-סב, וע"ש עוד, בבן א"י שנוסע לחו"ל ע"מ להשתקע שם והגיע לשוב חו"ל באמצע יו"ט שני, אי חלים עליו כל דיני קדושת יו"ט שני. (י) ושמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דבן חו"ל שיש לו ביח"ר בא"י, הו"ל כשינוי מפני האופק, ומותר להם לעבוד. (יא) סי' תצו ס"ב בשע"ת ס"ק ב, ועיין גם שו"ת אג"מ או"ח ח"ג סי' עג, ולא דמי להא דסי' רסג סע' יז, דשמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דשאני התם דהרי הציבור לא קבלו עליהם את השבת, ואף שהוא עצמו קבל את השבת, מ"מ הוא יודע שאצל האחרים באמת עדיין חול, לכן הר"ז דומה כשינוי באופק, וכ"ש אם ננקוט דאילו ה"ז רק כעין נדר, משא"כ ביו"ט שני, המחמירים סוברים דה"ז חשיב כאילו הבן חו"ל מסופק באמת אם עכשיו יו"ט או חול (וכן לענין מחרת יוהכ"פ דסי' תרכד, אף שהמחמיר יודע שזה רק חומרא, אפ"ה אסור לומר או ליהנות ממה שאחרים בשלו בשבילו, שם במ"ב ס"ק טז, אע"ג שיודע שהמקילים עושים כדן, כיון דלדידיה הו"ל כאילו הספק הוא אצל כולם). ומיהו למעשה רבים נוהגים להקל, דמכיון שבזה"ז הוא רק משום מנהג אבותינו, לכן חשיב כאילו האורח יודע שלבני א"י זה ודאי חול (או עכ"פ כאומר ברי ל'), ולכן בצירוף שיטת החכ"צ רבים מקילים, עכ"ד. (יב) עיין טור או"ח סוסי' תרכד, דאף אחרים לא יבשלו לו, ולכאורה י"ל דהה"נ דבן א"י לא יעשה מלאכה עבור בן חו"ל אף מעצמו. ואמנם שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דיש לחלק מיוהכ"פ, כיון שלפי דעתו זה יוהכ"פ לכו"ע, אם כי רק לחומרא, משא"כ יו"ט שני, שכו"ע ידעי שלבן א"י אין זה יו"ט. ואולם יל"ע סי' רסא סע' א ברמ"א ובמ"ב ס"ק יח, דהמקדים לקבל שבת מותר לומר לחברו לעשות מלאכה, וכן, סי' רסג סע' יז ברמ"א, שהמאחר להתפלל במוצש"ק דמותר לומר לחברו ישראל ... לעשות לו מלאכה ... ומותר לו ליהנות ולאכול ממלאכתו, הגם שלפי דעתו עדיין שבת. ואולי שם, מכיון שלאמיתו של דבר זה חול, אלא שהוא מוסיף מעצמו, לכו מותרת האמירה וההנאה. ועיי' להלן פנ"ט סע' ד ו-ה. (יג) סי' תצו בשע"ת ס"ב ס"ק ב. ועיי' בתשובות

כז. בן חו"ל שחייב לשמור יו"ט שני של גלויות, מוטל עליו לערב עירובי-תבשילין, בכרכה, בערב יו"ט, אם היום השני של החג חל בערב שבת גם כאשר הוא בארץ (ד). ואם הוא אורח אצל בן א"י, המבשל עבורו יחד עם התבשילים שלו עצמו ועושה לו כל צרכיו, אינו מערב עירובי-תבשילין. אולם אם רצונו להדליק נרות שבת, טוב שיערב עירובי-תבשילין, בלא ברכה (ה).

כח. בן חו"ל שחייב לשמור יו"ט שני של גלויות ושכח לערב עירובי-תבשילין בערב יו"ט, אסור לו לבשל ביום ששי צורכי שבת, וגם בני א"י לא יבשלו עבורו ממצרכיו, גם אם יבשלו בביתם שלהם (ו), אולם מותר לו לומר לבני א"י לבשל את צורכי ביתם שלהם לכבוד שבת, ולהרבות בתבשיל עבורו (ז).

כט. בן א"י הנמצא בחו"ל, אסור לו לעשות כל מלאכה ביו"ט שני של גלויות (ח), אפילו בצינעה (ט), ילבש בגדי חג (י), יניח תפילין בביתו ויקרא קריאת-שמע בתפילין ויתפלל תפילה של חול, ושוב ילך לבית-הכנסת לשמוע קדיש וקדושה (יא).

ל. בן א"י הנמצא בחו"ל, מותר לו לבשל ביו"ט שני שחל להיות בערב שבת, ואין הוא מערב עירובי-תבשילין (יב).

לא. בן א"י הנמצא בחו"ל, אסור לו להכין בחולו-של-מועד צורכי החג ליו"ט שני של גלויות (יג). ואם חל יו"ט אחרון ביום חמישי ושישי, אסור לו להכין בערב יו"ט את צרכי השבת, למרות שלבני חו"ל מותר (יד).

רע"א אחרי המערכות למסכת כתובות תשובה שניה לר' איציק סיגל זצ"ל, ד"ה אפריון, ספר מקראי קודש, פסח, סי' נט. (ד) כדנו בחו"ל שחייב בעירוב תבשילין. (ה) עיין כף החיים סי' תקכז ס"ק קיג. ושמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דאע"ג דלאחר שהניח ע"ת - ודאי מותר גם לאפות ולבשל אם ירצה, מ"מ ע"ת לא חשיב בגדר מצוה, והברכה היא רק מפני שהעירוב מועיל להתיר בעשיית מלאכה, ולכן אם אינו חושב כלל לעשות מלאכה (דהיינו בישול וכדו'), אין מקום לברכה; עכ"ד. (ו) עיין סי' תקכז סע' כ ובמ"ב ס"ק נח ו-נט. וע"ש בשו"ע דיכול גם לתת את המצרכים לתבשילו במתנה לבן א"י או למי שעירב, שיבשלם ואח"כ יתן לו לאכול. (ז) וכסי' תקכז סע' כא, ושמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דיתכן דגם מותר לומר להם סתם לבשל, כיון דיש אפשרות להרבות ולבשל בהיתר. ועוד שמעתי מהגרש"ז זצ"ל, שמסתפק דאפי' לא לצורך שבת ג"כ יהא מותר לומר להם להרבות, כיון שלגבי בני א"י ה"ז חשיב כעיקרו היתר גמור, ולא אסור גם לבן חו"ל משום רבויי בשיעורא, וצ"ע; עכ"ד. (ח) סי' תצו סע' ג. (ט) ע"ש במ"ב ס"ק ט. (י) שם במ"ב ס"ק יג. (יא) ע"ש במ"ב, ושמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דגם יתפלל תפילת שמ"ע בתפילין, והראיה, דמצינו דלהתפלל עם תפילין עדיף מתפילה בציבור, סי' סו במ"ב ס"ק מ, וגם מותר להפסיק בשביל הנחת תפילין בין גאולה לתפילה, וי"א דאף מותר לברך עליהן, שם סע' ח ובמ"ב ס"ק מב, וכ"ש הכא שהציבור מתפלל של יו"ט והוא מתפלל של חול (צע"ק, דעיין סי' צ במ"ב סוס"ק ל - י.ג.); עכ"ד. וע"ע ח"א כלל קג סי' ד, סי' תצו בכף החיים ס"ק לה, ועיין להלן פס"ז הערה קסח. (ב) שם במ"ב ס"ק יג, ועיין לעיל סע' כז. (ג) סי' תקלט בכף החיים ס"ק סב בשם הרע"א. (ד) עי'

סוכה בשמע"צ **לב.** בן חו"ל שחייב לשמור יו"ט שני של גלויות ונמצא בא"י בחג הסוכות - אל לו לשבת בסוכה בשמיני עצרת (סה).

דברי חיים
2002

דברי חיים
2002

להלן פרק סו הערה כז ו-כח. (סה) שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דאורחים הבאים מחו"ל לא"י אף אם דעתם לחזור פטורים מלישב בסוכה בשמיני עצרת, שהרי גם בחו"ל כבר יום שמיני, ולענין הישיבה בסוכה בשמיני עצרת גם בחו"ל יש מנהגים שונים, עיין סי' תרסח סע' א ובמ"ב שם, ולכו"ע רק מיתב יתבינן ברוכי לא מברכינן. לכן הדעת נוטה דה"ז דומה לדין שביו"ד סי' פב סע' ד, דמי שהוא ממקום שנוהגין איסור מפני שאין להם מסורת, דשפיר מותר לאכול כמנהג המקום שהלך לשם, ע"ש, ואף שיש לחלק קצת מהתם, מ"מ בצירוף עם דעת החכ"צ מסתבר דא"צ כלל להחמיר בזה. עכ"ד. ועייז גם בלוח מנהגי א"י (והרב טיקוצינסקי).